

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Eőfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap sajtólemi részét illető cikkek a szer- keztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Égész évre	4 frt		
Félévre	2 .		
Negyedévre	1 .		
		Kéziratokat nem adunk vissza.	

Az erkölcsstelenség okai.

Bodnár Zsigmond elmélete szerint.

A ki az erkölcsi világ kérdéseit felett elmélkedik, semmi esetre sem zárkozhatik el többé Bodnár Zsigmond tanai elől, ki minden módon igyekszik figyelmeztetni arra, hogy az erkölcsi világot époly általános törvények uralják, mint a fizikai világot. — A bölesészeket általában tanaikban való túlzás, szélsőségekben való tévelygés jellemzi és ez Bodnárnál úgy látszik igen nagy méretű hiba, a mi árt tanításának és árt személyének is, de azt az érdemet tőle senki sem fogja soha elvitatni, hogy első azok között, kik a rendkívül magasán álló erkölcsi világ törvényeit kifejezni törekedtek és még inkább, hogy azt tudományos rendszérré tenni igyekeztek.

Az erkölcsi világ erőit hullámszerű mozgás alakjában képzelet és három nagy változatot, hullámrészt különböztet meg.

A hullám elejét, mely igen magasra emelkedik és igen gyorsan; ezt a részt idealizmusnak nevezi. A mint ez a tető pontját elérte, elgyöngül, kezd lassankint lefelé bocsátkozni s úgy a közepe táján rendbe találja magát a realizmusnak nevezett erőváltozattal, a hol a kettő között roppant hirtelen fejlődik ki, a mi rendszeren az idealizmus bukásával végződik és ezt Bodnár ideál-realizmusnak nevezi.

A hullám utolsó része már a realizmus teljes diadala és élete. — Egy ily hullám lejátszódása rendszeren századokat vesz igénybe, de Bodnár azt állítja, hogy a közlekedési eszközök tökéletesebbülése a hullámok gyorsabb változásait idézi elő.

A lélektan szerint van az embernek intellektualis, aeszthetikai és morális érzéke, mely szerint az igazat, szépet és jót szereti, a hamisat, a rútát és az erkölcsstelent megveti, utálja. — Ez a tan csupán csak annyiban v. t. s, hogy vajjon van-e valóban abszolút szép és abszolút igaz, a melyben mindenki telemelkedve, azt abszolútnak fogadná el. — Mert az tagadhatatlan, hogy a szépről és igazról mindig más más fogalmak vannak. Ez a kérdés azonban most nem tartozik ide s ha sikerülne minden emberrel felfogatni Jézus Krisztus tanait, nem is volna kérdéses.

De Bodnár mint philosophus, ha tudja igazolni álláspontját, adhat eme három képességnek célja szerint való alkalmazást és tényleg teszi is. — Azt állítja, hogy a hullám

azon részén, melyet idealizmusnak nevez, a három eszme szép, jó és igaz egyestül az emberek lelkében. Itt azonban kissé homályos Bodnár is, mert nem mondja ki, hogy honnan kerül e három eszmenek egyesülése, mi módon történik, csupán nyilvánulásáról tud e tényeket számolni, t. i. az emberek ilyenkor általános szempontból, magas eszmei álláspontból nézik a világot s mindent fel tudnak fogni általában, de megvetik a részleteket, mint kicsinyest. Ilyenkor felfogják a vallás eszméjét teljesen és igeu vallásosak, a kicsinyeskedő érzékies életet lenézik, sőt a nemzeti eszmét is kicsinylik és általános emberiségi eszmékhez emelkednek.

Bürogyi statisztikával igazolja, hogy roppant kevés ilyenkor a bűnesetek száma s hogy a nép az eszmémórban a réghetetlenül jól érzi magát, habár talán koldusabb és éhezőbb mint más korszakban. — Az emberek önfeláldozók, önzetlenek, felette emelkedettek, sokszor ijesztően fellengzőek és mintegy ittások az eszmetartalomtól.

Ez megnyilatkozik irodalomban, művészetben, zenében tudományban mindeütt.

Az idealista író, egy Vörösmarti pld., de még inkább Berzsenyi, rendkívül szereti az ó klasszikai hangot, íráljuk jelleme a fenség s igen szép ódákat írunk, melyekben igazán Istenhez emelkednek, pld. Berzsenyi:

Isten kit a böles lángesze től nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajta sejt
Léted világít mint az égő nap,
De szemünk bele nem tekintet.
Téged dicsőit a zenith és nadir sít.

Itt valóban úgy érezzük magunkat mintha leráztuk volna érzékiségünket s közvetlen Istennel érintkeznénk.

A művészet ilyen korban vagy szünetel v. szerföltött hideg és érthetetlen, mert a művészetnek kézzel fogható tárgy kell s ezt az idealista nem szereti, de nincs is érzéke a sok apró-cseprő részlet iránt. Rafael pld. arra is ügyelt, hogy a színeket egészen a vászon anyagához és minőségéhez alkalmazza; ezt az idealista meg nem teszi.

A tudománynak pedig azon része virágzik, a mely általánosságot kíván, milyen a philosophia, theologia stb., de a részletelben járó term. tudomány, összehasonlító nyelvészet és a többi rendkívül értéktelen eredményekben nyilatkoznak.

A hullám közepén, mikor a három eszme kezd széjje, válni, melynek mikéntjéről ismét hallgat Bodnár, az ideál-realizmus napjaiban, háborúk dálnak a nemzetek között. Ez a korszak pl. 1848—49-től 1871-ig, mely időkre esnek a mi

szabadságharcunk, a francia, német, bécsi forradalmak, a krimi esata, a solferinói, königrézi, szedáni stb. háborúk Ilyenkor az idealizmus Bodnár szerint kitor és mindenütt tért akar foglalni, de megjelenik a fentartó erő realizmus alakjában és leteperi, legyüri az idealizmust s helyet ad a nemzeti és családi élet csendes nyugalmanak, a realista élet teljes kifejlődésének.

Az irodalom a hullám közepén leginkább a drámát műveli s nagy dalnokok születnek. Sebakespere és Petőfi az ideálrealizmus gyermekei. A drámai író megrögzíti korának véres tüneményeit s az egymással ütköző erős jellemeket, a dalnok pedig örömjongva üdvözi a szerelmet, melyet elhoz a küszöbön lévő realizmus.

Itt a három eszme: a szép, igaz és jó teljesen szétválnak s az embereket csak a részletek érdeklik. Lehetne mondani, hogy az idealizmus hullámától leverő vonalon az ember az égből lesétált a földre. Istent odahagyta s az állatok közzé jött, hogy a testi résznek éljen, a föld porában játszik és idővel a sárba habarodjék.

Ilyenkor az emberek szerfölött kiesinyesek s roppantul gyűlölik azt, a ki nagyobbat mer gondolni és érezni. Nincs Isten országa a földön s ezért nincs felsőbb élvezet, e helyett alsóbb érzéki élvezeteket keres az ember, öltözködik, eszik, iszik és gyönyörködik a virágzó művészetben; de mivel mindenkinek nincs módjában így élvezni, keresi a módját s ha másképp nem megy: lop, csal, zsebel s ha ez se megy föbe lövi magát, vízbe ugrik stb. Ez a korszak a család és így az asszonyokká ilyenkor tenyésznek a papushősök és a cicomázott dámák.

A nép pedig munkás-zavargásokban és sztrájkokban tör ki. Ilyen volt pld. Mátyás király, XIV. Lajos és I-ső Ferencz József korszaka. Ez a kor hozza a legnagyobb uralkodókat, mert van kin uralkodni.

Még idejegyezzük, hogy Bodnár az idealizmust pozitív, s a realizmust negatív erőnek nevezi.

Ő széles körben magyarázza tanát, írt irodalom történeti más kritikái munkákat ezen tan alapján és roppant tudással bizonyít.

Nyilván való, hogy ha igaza volna, rögtön meg lenne fejtve a vallástalanság és erköletelenség oka, de ez nagy és messze menő kérdés, mely sok mindennek sajátzerű magyarázatot adna s így még eldöntendő, hogy lehetséges-ily tant kiigyeztetni az emberiség által és az isteni kinyilatkoztatás által már szentesített törvényekkel, tényekkel. A szíves olvasók becses türelméből ezt egy más közleményben fogom fejtegetni.

Kőrödy Miklós.

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedgetei: *Kovács György.*

IV. P l e b á n i á k.

A., Deés. IV. Lelkészek. A deési plebániának a reformáció utáni lelkészei Szent István m. király védnöksége alatt álló erdélyi szent-ferenc-rendű tartomány szerzeteseinek sorából kerülnek ki s az itteni háznak, (1755-ig Residentiának) mint praesidensei, 1755 után pedig, mikor a

Residentia conventi rangra emeltetett — mint gvardiánjai teljesítik a házfőnökök a lelkipásztori teendőket.

A Ház történet, Lőrincz Odorikus, Kóródi Berárd barátaim és Kozma Dóme urambátyám szíves közreműködésük folytán abban a helyzetben vagyok, hogy először a praesidensek, másodsor pedig a gvardiánok — mint lelkészek érdemesebb tagjait bemutatnom, kinek-kinek neve után — mennyiben adataim megengedik — feltüntetve, azon feltünőbb alkotását s ebben nyilvánuló azon érdemét, melylyel magukat úgy hitközségük, mint saját házukra nézve értékesíték.

Mint már eddig is jeleztük Deésen a katolicizmusnak reformáció utáni első hirdetője egy kolozsvári születésű szerzetes Lamprich Ágoston volt 1703-ban. De működései az akkori idők politikai mozgalmait közt nagyobb mérvű eredményekkel nem járva, visszatért övéhez.

Szerencsésebb lett Weiner Korrád, ki 1712-ben jöven Deésre, rövid két év alatt oly sikerrel munkálkodik, hogy a római kat. vallásnak állandóságot tudott biztosítani, pártfoglaltva Hansch Sebestyén — a deésaknai sóbányák akkor még Deésen tartózkodó kamaraispáji által. A legelső szerzetesi házat — jobban mondva kunyhót sövényből ő építetteti s a már ismertett Rácz-fundus is ő alatta adó nányoztatik a szerzet részére. Azoaban ő is, mint elődje Lamprich csak egyszerű missionariusok gyanánt szerepelnek. Házuk szerzetesül csak Hospitiumnak volt nevezhető; mert a Ház történelem 8-ik lapja szerint csak 1714-ik évben találkoznak a legelső praesidenssel. Tehát a kis szerzetház a Hospitiumból már Residentiává emeltetik, ennek nevezvén főnökét praesidenseknek. Ilyen praesidensekül ismeretesebbek a következők:

1., Balás Ágoston (1714—1715.) Kiltűnő szónok; igen sokat nyer meg a katolicizmusnak. Háromszéki székely volt. (Dom. Hist. p. 8.)

2., Fábriy — tán Fábriy — Paskalis (1715—18.) Alatta építik az első istentiszteleti helyet — egy kis Oratoriumot és egy belső telkekkel is gazdagodik a ház ajándékaik folytán gróf Kornis Zsigmond és Mikes Mihálynak, kik Bethlen Elektől kiváltaknak egy zálogtelket és ezt a szerzetnek adományozzák. (Dom. Hist. 10.)

3., Kis Sebestyén (1718—1724.) Tevékeny praesidens volt. Alatta kezdik építeni a zárdát és buzgó tevékenysége folytán tetemes birtoknövekedés mettkozik, mely körülmény kedvezően befoly arra, hogy a szerzetesek magasatos hivatásuak nagyobb anyagi függetlenséggel élhessenek. Tehát fokozatos baladás van az anyagi jólét feltételeinek megszerzésében, telkek és házas telkek összevásárlásában. Így jutnak aztán Kis Sebestyén alatt a szerzetház birtokába a Pataky Mihály-, Szegedy Borbára- és Alviney-féle telkes javak. — A Ház történelem 37—44 lapjai alól ide másolom az erre vonatkozó szerződéseket, mint eme szerzetesi birtokok jogalapjait feltüntető fontos okmányokat:

a., „Pataky Mihálytól vásárolt telekről szerződvény.“ Nos infra scripto negotio adhibiti iudices regii, memoriae commendamus tenore praesentium universis et singulis, quibus interest: quod in anno praesenti 1720, die 12. mensis Martii in domo caesarea Incl. Comitatu Szolnok Interiori nobili oppido Deés exactoratoria et adiacenti camerali salinaria in praesentiam nostri comparantes, generosus Dominius Mi-

chael Pataky de Deés ab una, et perillustris ac generosus Dominus Sebastianus Hansch, Snae Caes. Regiaeque Majestatis suis fodinarum Deesaknaensium Inspector, nec non Sanctorum Ordinum rom. cat. Religionis Franciscanorum in Residentia dicto oppido Deés erecta, residentium syndico apostolicus, partibus ab altera significaverunt nobis vivo oris eloquis, quatenus nobilis Juditha Zilabi, nobilis Domini Sigismundi Pataki de Rettig consors, dualitatem unius sessionis in dicto comitatu Szolnok Inferiori, oppidoque superfato Deés, vicinaitibus domorum nobilium Nicolai Kuppán et Joannis Szóts de Deés, ut et Residentia dominorum Ord. Franciscanorum existentis et adjacentis, quondam quidem ipsam spectantem et concernentem, ac jure perpetuo memorato Domino Michaeli Pataky venditam et sub spatio jam septem annorum ad hucusque diem tentam et pacifice possessam, contra vim litterarum contractualium, praedictumque et Dominium dicti temporis prioris praetitulo Domino inspectori et syndico apostolico ordinum, vendere nitebatur consideratis et perceptis ab utraque difficultatibus iudice exiunde emergentibus primo pro secundo axiomate illo iuristarum communi: „Nemo dat, quod non habet“ suprafatos dominus Michael Pataky praemissam dualitatem dictae sessionis jam supra titulo Domino syndico apostolico ipso cum non cogente vendidit et transtulit cum omnibus appertinentiis ad eandem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere delectibus, eodem jure, quod sibi appropriaverat, nullum jus nullamque juris proprietatem sibi et successoribus reservando levata pro eadem a saepe memorato Domino syndico 100 fl. summa, assumendo etiam decretalem evictionem. — Super quibus, modo praescripto, coram nobis perceptis, nostras literas, nostra praesenti sigilli usualis nostri oppositione et manuum propriarum subscriptione munitas etc. etc. Datum ut supra Korodi László, de Borsova, Irelit. Comit. Szolnok Int. Jurium assessor. Kismarjai Albert Inclit. Comit. Szol. Intr. Jurium Assessor. L. S.

b., „Szegedy Borbárától vásárolt harmadrész telkes házról szerződvény.“ Mű nemes Belső-Szolnok vármegyében lakó Budai Ferencz és ugyan Belső-Szolnok vármegyében Deésen lakó esik-mindszenti Csikó (tán Czikó) Pál, mindketten nemes személyek, adjuk tudtára mindenkinek, az kiket illet ezen levelünknek rendiben, quod anno 1720. die 26 a martii, midőn volnánk nemes Belső-Szolnok vármegyében Kozárvárt nemes Cse Ferenc deák uram felesége, nemes Szegedi Borbára asszony házában — jelenének meg mi előttünk egyrésztől Tekintetes nemzeti Hancs Sebestyén uram, koronás királyunk elő Felesége deési kamarájának mostani Inspectorora ugymint Seraphikus Szent Ferenc szerzetének Szent Antal tiszteletére épített residentijának apostolikus syndikusa képében, Tekintetes nemzeti Müller Máté uram, másrésztől pedig ugyan Belső-Szolnok vármegyében Kozárvárt lakó Cse Ferenc deák uram és felesége Szegedi Borbára asszony, kik is kézbeadással minket megbiztatván, tőnek ily írásbeli és megmásolhatatlan concambiumot, hogy lévén az egyszer említett vármegyében Deés városán nemes Szegedi Borbára asszonynak több atyafiával együtt egy ösötől maradt háza, mely ház vagyon a piac szerben, mostan nemzeti Kuppán Miklós uram és másfelől Szóts János uram bázai vicinitásában, végelménvén az egyszer említett vármegyében és városban levő Pádusi Szent Antal tisztességére épített Residentia

fundusára, melynek is mivel több complices atyafiai között harmadrészre illetvén Szegedi Borbára asszonyt; bizonyos szükségétől viseltetvén, adá megnevezett házbéli harmadrész portióját fundussával együtt az irt commemorát Pádusi Szent Antal tisztességére épített Residentia számára örök áron et irrevocabiliter 50 idest ötven magyar forintokért, melyeket mi előttünk leválván, Cse Ferenc deák uram és Felesége Szegedi Borbára asszony ígérék és köték magukat minden legitimus impeditorok ellen való evictiora, hogy akár mikor és akárhol mindentitt a megnevezett házbéli harmadrész portiónak in pacificum dominium introducálván Tekintetes nemzeti Hancs Sebestyén uramat, úgy mint az egyszer említett Residentiának mostani apostoli syndikusát, avagy akárkit is deinceps ő kegyelmének ezen hivatalban levő successorát mint maguké kegyelmek, mint pedig ő kegyelmeknek két ágon levő successori megmentik vagy megmenteni nem akarnák, tehát az quaestioiban levő házbéli eladott s megvett portionak örökös becsesél való árát adsumta poena caluminae Szegedi Borbára asszonynak, vagy ő kegyelmének két ágon levő successori akármi névvel nevezendő bonumiból csak ezen contractualis levelünknek erejével exigálhassák, exigálthatják egy lűtös nemes vármegyei szolgabirojának dexteritásával, exclusis omnibus remediis iudicis, mely dolog így menvén mű előttünk végbe, pro futuro testimonio adjuk ezen subscriptionkkal való pecsétes levelünket fide nostra mediante. Anno et loco ut supra. Per nos idem, qui supra-judiceo. Bölesei Budai Ferenc. L. S. Csikmindszenti Csikó Pál L. S.

c) Az Alvinci-féle házak megvásárlásáról kiállított contractus. Mi nemes Belső-Szolnok vármegyében lakozó Dálnoky Dániel és Irsai István, mindketten nemes személyek és ez alább megírt dologban szokott közbirák adjuk tudtára mindenkinek a kiknek illik ez írásunk rendiben, quod in hoc anno praesenti 1720. die vero 1-a Junii, midőn volnánk említett nemes Belső-Szolnok vármegyében Deés városában, az Szent Franciscana religionak Residentijában az Pater custos ő kegyelme szállásán, jelen lévén mű előttünk egy, részről azon említett Residentiának syndikusa és ő felsége deesaknai só Perceptorora nemzeti Sebastianus Jacobus Hancs úr ő kegyelme, másrésztől pedig nemes Bányai Máté úr feleségével Alvinci N. Erzsébet asszonnyal edgyütt, kik is jelenték mű előttünk, hogy ezen megnevezett Alvinci N. Erzsébet asszonynak lévén néhai édes atyáról Alvinci Nagy István uramról jure successioneis reá deveniált jussáitt nemes Deés városában, a piacszerezen egy udvaron levő két kőháza, in vicinaitibus ab oriente curia praedecaratata Residentiae a septemtrione domus domini quondam Michaelis Alsó, a meridie sessio ad eandem Residentiam pertinens ab occasu vero platea oppidi, melyet most mások possideálnak, nem lévén elégségesek ezen jussnak kikeresésére, maguk szabad jóakarattjuk szerint kézbeadással conveyáljának az Szent megnevezett syndikus urammal ő kegyelmével az megírt Residentiához oly kondiciókkal, hogy az mely litterale instrumentum kezekben volt azokat előttünk 9 drb iratokban általadók említett syndikus ő kegyelme kezibe, jure perpetus irrevocabiliter nullum jus, nullamque juris proprietatem sibi ipsis, vel posteritatibus suis utriusque sexus relinquando; minthogy pedig az jussnak folytatása sok költséggel szokott járni, ahoz képest mitigálván azon specificalt háznak

és fundusnak árát adák in et pro fl 100 száztízbe, melynek ötven magyar forintját mi előttünk parafis et numeratis megadá megirt syndicus úr eő kegyelme, megnevezett Bányaí Máte úr és felesége Alvinczi Erzsébet asszonynak kiadának, ea cum conditione, hogy a midőn azon specificált házakat sessiójával apprehendáhatják az emptorok, azonnal tartoznak, az ott maradt 60 azat havan magyar forintokat is megadni. Hogyba pedig casu quo az fen specificált szent religio az residentia számára nem apprehendálhatná, tehát tartozzanak a domibus venditörök a megirt residentia számára a felvett ötven forintokat restituálni. Mely folog folyt mi előttünk és általunk a szerint, mint a hogy írtuk, mi is fide nostra mediante kezünk írásával és szokott peesétünkkel corroborárván. Datum ut supra. Dni 18. Dánoki s. k. J. C. Sz. Int. jur. L. S. Stephanus István s. k. J. C. Sz. Int. jur. L. S.

Ezek szerint Kis Sebastyén praesidens, ki alatt a ház takarított földesiből ily szép vásárok történtek, idők végéig tartó emléket hagyott maga után, tetemesen növelvén a szerzett jövedelmes fundusait.

A Detonata.

Gyermekkori álmaimat láttam megvalósulva, midőn a zalatnai áll. ipari szakiskola tantestülete elhatározta, hogy növendékeivel együtt kirándulást tesz a Detonátára, az Isten szent kezének e remek, e művészi alkotására.

A nagy szünidő egyik verőfényes napján, jókor reggel tanítványaink már útban voltak Abrudbánya felé. A Traján patakának bübájos völgyében haladtak tovább-tovább. Rengeteg erdők, robanó patakok, itt-ott szédítő mélység fölött visz az út Abrudbányáig: a sziklahegyek lépten-nyomon kínálgatva kristálytisza forrásvizeiket.

Dél felé lehetett, midőn tanítványaink megérkeztek a csinos bányavárosba. Gondoskodtunk, hogy magyar nemzetű izletes tokián várja őket a 7 órai nehez gyaloglás után. Vertek is abból — magyarul szólva — olyan basat, a milyenben csak úgy sátoros öbnepek alkalmával részesül a deák.

Tantestületünk nagyobb része csakis a délutáni órákban indulhatott el — lóháton — Zalattáról. Este úgy 9 óra tájban üggettünk be Abrudbányára, hogy aztán másnap útunkat a Detonáta felé tovább folytathassuk.

Vacsoránkat itt az „Erdős“-féle vendéglő kerthelyiségében költöttük el, jó zeneszó mellett. Bár a kirándulást előre nem tudattuk: a mi egy kissé zokon is esett Abrudbánya vendégszerető, lelkes közönségének: örömteljes órákat töltöttünk a város falai között.

Midőn másnap a nap már jó fenn járt az égen, megaranyozva a vidék itt-ott kopár, de remek alkotású hegyeit, otthon voltunk. Illatár töltötte el a levegőt. Miodmegannyi brilliánt-szemeknek látszottak a fak, füvek harmateseppei.

Alig egy órai utazás után, a Verespatakra vezető országút mentén a „Garanosch“ nevű m. kir. aranyzúdat tekiutettük meg.

A zuzda teljesen a modern technika kívánalmái szerint van berendezve. A főmérnök úr szíves kalauzolás, szakszerű felvilágosítása mellett megtekintettünk mindent. Láttuk, hogy mily sok munkába kerül, a míg az a kis fényes jöszág, amit aranynek neveznek, — kikerül ércéből.

Növendékeink a főmérnök úr szíves engedelmével a bánya szájához vezető vaspályán, kollégáim lóháton, én meg Persian Márton Abrudbánya városi pénztáros úrral egyfogatú kocsin üggettünk Verespatak felé, a melyről azt tartják, hogy ott a világ vége. Szörkénk, a mely valószínűleg az idők jubilanta életének 25-ik évfordulóját, illő komolysággal, lépésben haladt előre. Ertelmes egy állat! Mintha tudná, hogy a természetkedvelőnek időt kell engedni a természet szépségeinek megtekintésére az egész vonalon: mily sokaságu az aranyzúdákak!

A nap épen a tetőponton állott, midőn Verespatakára, e páratlan fekvésű bányavároskába értünk.

Megkondult a déli huraingszó. Ha úton találja, a bányászember letérdel; égre tekint. Milyen válasos e nép! Nem esodálkozom rajta. A bánya mélyében van e nép reggeli 3 órától késő estig. Midőn leereszkedik a mélységbe: kétséges előtte: ha vajjon látja-e még Isten napját vagy sohase. Látja-e még hitvesét, szeretett gyermekeit! . . .

Aztán mily nehezen jut a bányász nép a mindenaapi kenyérhez, szembe kell állania a leghatalmasabb sziklával, egyik táruából ki, a másikba be: sárban, vízben uszva. Hát meg a bányák dohadt, rossz levegője! . . . Jól mondja a költő: „Szegénynek drága kincs a hit, mely tűnni és remélni megtanít.“ — Szépen jellemozte a bányász népet Erdély püspöke, midőn közelebbből a Bányavidéken bérma-körutat tett: „Schol annyi drága kincset nem találtam, mint a bányász nép szívében.“

Ebédén Verespatakon a „Dragán“-féle vendéglőben terítették föl. Elég jó volt a paprikás! Egy hordó sörrel nyomtottuk le Jánky Kálmán verespataki főbíró úr szíves-ségéből. Eleinte szabadkoztnak ugyan (a magyar embernek szokása!) a főbíró úr vendégszeretetének ily ekelatous meggyilatkozása ellen; ám azért a sörös hordó csakugy hányta a habot a tömérdek pohárba. Megeredt a szó; rengett a dal. A „Hymnusz“ s a „Szózat“ szép melodiájában egygyé akadt szívünk-lelkünk.

A főbíró úr szíves kalauzolása mellett megtekintettük első sorban is a kat. templomot. Milyen szép, kedves templom ez! Gyönyörű oltarai, falfestményei igazán tulvilági érzésre hangolták szívünket.

Ha jól emlékszem, valami útleírásban olvastam, hogy egy német utazó, midőn valamely községbe ért: először is a templomot és az iskolát tekintette meg, hogy annak culturalis haladásáról magának való; igaz képet alkotbasson.

Örömmre esik azt mondani, hogy Verespatakának e tekintetben teljesen rendben van a szénája.

Most föl a közeleső Cetatyera, már a rómaiak által is művelt bányatelepre. Jó negyedóránnyira esik Verespatakától. Utközben alig győztük szedni a szebnél-szebb oktaéder-jegeneket. Majd előttünk állott a Cetate (vár) hatalmas, égnek meredő sziklával. Csodálatos egy alkotás! Midőn üregeibe

lehatoltunk s láttuk a hatalmas sziklatömböket csaknem függni a levegőben: meghült a vér bennünk: borzadály fogta el egész valónkat. Imát rebegett ajkaink a természet e valóban nagyszerű, fölséges alkotásának láttára.

E sziklatömböket most egy francia bányatársulat robbantatja. Isten tudja hány tárnából kerül ki egy pár gramm arany. A „Cetatehoz“ hasonlót talán nem lehet látni a föld kerekén. Bezzeg ha már az állam birtokában volna e póratlanul álló természeti szépség, megbecsülné, megóvná azokat. Mi bekötött szemmel nézzük a vandalizmust, mely a „Cetate“-t ma-holnap a földdel egyenlővé teszi. Mily értéktelen az az arany; a mit sziklából nyernek annak nagyszerűségével szemben.

„Bányászat hozta létre a „Cetate“-t s joga is van azt lerombolni — hallottam útközben. Ez az okoskodás még akkor sem állaná meg helyét, ha itt kizárólag neki az emberi ész és kéz alkotásáról lehetne szó . . .

A szépnek, a fölségesnek az emberi szívre és lélekre nevelő hatása van. A „Cetate“-t a pusztulástól megóvni: ha a „művelt nemzet“ névre érdemesek akarunk lenni: szent kötelességünk.

Harmadik nap reggel 4 órakor már talpon állottunk, hogy kifizűzött célunkhoz, a Detonáthoz érjünk.

A hegygerincek kanyargós útait bearanyozta a fölkelő nap.

A hossz völgyekben fekvő falvak fölött leplet vont a sűrű köd. A köd lassan-lassan eloszlott s majd előtűnik állott a táj szívet-lelket andalító szépségében. Önkénytelenül eszünkbe jutottak a költőnek szép szavai.

„Oh természet, oh dicső természet!
Mily nyelv merne versenyezni veled!
Mily nagy vagy te! mentől inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz.“

Ni! ni! a Detonata! kiáltottunk fel gyermeki örömmel. Mily szép, mily nagyszerű! A jában előbb megreggeliztünk. Zenénk is volt az erdő dalosainak a pacsirtáknak, a fit emiléknek szép zenéje. Föl a Detonata tetejére! Kényelmesen minden nehézség nélkül mentünk föl. A csücskára épített kis fabódéból messze eláthattunk. A Detonata lábához tekintve szívünk gyorsabban lüktetett. Szédítő mélység!

Előbb a „Szózat“-ot, majd a „Hymnus“-t énekeltük el. Épen vasárnap reggel volt. Nekem úgy tetszett, mintha templomban lettünk volna. Itt közelebb voltunk Istenhez. Ha valaha meghallgatta kérésünket most bizonyosan meghallgatja, hisz soha tisztább szívvel, odaadóbb gyermeki szeretettel nem áldoztunk az Úrnak. Hiszem, hogy esdeklő szavunk: „Isten áldd meg a magyart!“ meghallgatásra talált szent zsámojánál.

Nehéz szívvel váltunk meg a Detonától. Utunkat most Vulkanó bányatelep felé vettük. Beszélük, hogy közelében római sirokra akadtak volna. Kevés munkaerővel, gyaró eszközökkel művelik az aranybányászatot ott ahol már a rómaiak idejében is virágzó aranybányászat volt.

Jó másfél órai pihenő után felszedtük az út fádalmait által keményen megviselt sátorfánkat s elindultunk, hogy az Érbegység egyik legvirágzóbb bányatelepéhez, Botestre juthassunk. Megérkezésünk idejét előre tudattuk a boteschi bányatelep fennkölt lelkületű, nemes szívű igazgatójával Sziljka Gusztáv úrral. Megérkezésünkkor talán épen száz év az egy dinamitlővéstől visszhangzott erdő, mező. Megadtuk

erre mi is választ a: „Szittyá vitézek a harc riadalma ne rettentessen benneteket“-féle hazafias indulóban. A bánya előtti téren várt annak lelkes igazgatója az összes tisztí személyzettel együtt.

Még jói meg se szuszszantunk már is csapra voltak tüve a sörs bördök. Ki a pobárból, ki a kanecsból, ki pedig direkt a csapból hozta, Gambrius arpaevét. Mig így a szomjuság napja által kiegészített toronokat illő mértékben fecsolgatuk a készülő „paprikás“ illatárja, mily kellemes érzésekre hangolta szívünket. Készen volt. Neki pájtás: együnk, igyunk. Mintegy 40-en ültünk az asztalnál. Volt olyan kanalazás, hogy csengett-rengett bele az egész erdő, hegy és völgy. Még a hegedű- és cimbalom szó se hiányzott. Magas fokú cultura, ahol télen a farkas bekönyököl az ablakon.

Dalra dal! s mert már este felé járt az idő, megköszöntük az ifjúság lelkes barátjának Sziljka Gusztáv bányai igazgató úrnak páratlan vendégszeretetét s haza felé Zalatnára indultunk. Hegyen-völgyön, tüskén-bokron keresztül (mert néhányan eltévesztették az utat) jutottunk az országútra, ennek mentén pedig este 10—11 óra tájban Zalatnára.

E napoknak szép emléke — dacára a nagy nehézt itt fádalmainak, kitörülhetetlenül vésődött be belkembe. Az élet zajában, küzdelmében kifáradt lélek hol található üdülést, pihenést, ha nem a szép természetben? . . . Itt látja be igazán, itt érezi az ember a költő szavainak igazságát.

Téged dicsőit a zenit és nadir,
A szélvészek bús harca, az égi láng
Viláma harmatesepp, virágszál
Hirdeti nagy kezéd alkotását.

Spaller József.

Az elmélkedés módjáról.

Második minta. Contemplatio.

Pünkösd vasárnapra

*Tekints a személyekre,
Hallgass a szavakra.
Fontold meg a esedekeket.*

Midőn Pünkösd napja elérkezett, mindnyájan ugyanazon helyen egybegyűlvé voltok; nirtelen az égből erős zajt hallanak, mely hasonló volt a nagy szélhez és ettől az egész ház betelt. Ugyanazon pillanatban tüzes nyelvek jelennek meg, s mindenikükre leszállanak, s mindnyájan beteltek sz. Lélekkel, s elkezdének különféle nyelveken beszélni. Mihelyt e csodálatos esemény nyilvános leve, nagy néptömeg gyűlt össze. Mindnyájokat elragadta a bámulat. Némelyek csodálkoznak, mások csúfolkodtak . . . Sz. Péter szólni kezd, s az első predikációra 3000-en térnek (meg (Ap. cs. 2.)

Allítsd lelki szemeid elé Jeruzsálemet, s Sion hegyén az éttermet, a fiatal egyház bölcsőjét.

Kérd a sz. Lelket azon ajándékokért, melyekért az egyház a következő nyolc nap alatt oly buzgón esedezik. Veni Sancte Spiritus — accende lumen sensibus, infunde amorem cordibus.

I.

Tekints a személyekre, s pedig legelőbb az apostolokra az étteremben, egy pillanattal a csoda teljesülése előtt. Arcuk lángol az ima tüzetől, majd térdelve, majd állva vagy ülve csendesen elmélkednek majd szemüket és kezüket az ég felé emelik. A nagy jót, mit várnak, tapasztalásból még nem ismerik, de hogy mégis torró vágygyal epedjenek az után, elégséges nekik tudni, hogy Isten Lelke, Jézus az ő

jó mesterök Lelke az, aki jönni fog, hogy szeretett Mesteröket, nálok helyettesítse. űket karpótoja azon áldozatért, hogy látni jelenlétét megvonta tőlök . . . Tekints a Boldogságos Szűzre, ott térdel csendes áhitatban elmerülve, eretted imádkozik; egyesítsd imáidat az övével . . . Tekints az angyalokra, a kik nagy számmal vannak e szent helyen jelen, s mily örömmel viszik a tisztá és forró imákat Isten trónjához; méltó-e a te imád is, hogy azokéival egyesülj? . . . Tekintsd mennyben a Sz. Háromságot, mely tesszessel fogadja az imákat, s mennyire hajlandó azokat meghaladni . . . A városban tekintsd a lakósook és az idegeknek nagy tömegét, kik eljöttek, hogy az Urat a beállandó ünnepeken templomában imádják, vajjon csak vallási indokok azok, melyek őket ide vezették? Mily szenvedélyes ide s tova futkosás! Mily láрма! Mily könnyelműség legalább gondolatokban! Isten azonban e nagyszámú tömegben, mely oly kevéssé törődik az örök igazságokkal, látja az egyesek szívét, melyek majd a felülről jövő világosság által megvilágosítva, a Sz. Lélek adományáiban részt vesznek. Megs pillant olyanokat, kik az első kegyelemmel való hűségközreműködésük folytán rövid idő alatt kitűnő életszent ségre emelkednek; mert ezen tömegből, mely a vihartól félkorbácsolt tengerhez hasonlít, fog a jeruzsálemi egyház eredi, mely örök időkre minden egyházak példányképe leed. Mily csodálatos új teremést fog nemsokára a Sz. Lélek eszközülni! Veni Creator Spiritus.

II. III.

Fontold meg a cselekvényeket és hallgass a szavakra. Hirtelen erős szél zngása hallható, az étterem attól megrendül . . .

Egy tűz-csomó jelenik meg, széteszlik egyes nyelvalaku lángokká, melyek a jelenlévőkre szállanak. S mi ment végbe e pillanatban lelkeikben? Mily hirtelen való megvilágítás, mily jövővé és szent borzalom?! Szíveik, melyek eddig még oly lusták és nebézkések voltak a hit és szeretetben, egyszerre mennyei érzelem és szeretettől át vannak hatva. De ezen tírok elbeszélésének minden szava méltó a megfontolásra.

Factus est sonus. A nagy zaj mindnyájokra hathatós benyomást tesz; a petalan lanya kedélyek is fölrázattak. Az Ur Isten megkívánja tőlünk, hogy a kegyelem benyos másaira figyeljünk. — Repente a Sz. Lélek jövetelének nincs meghatározott órája; tñj, a hol akar és mikor akar, miként mindenkor kell utánna sovárognod, úgy mindig is kell őt várnod. . . . Jaj a léleknek, a mely nincs készen, midőn ő jön, hogy jelenlétével megtisztelje és kincseivel gazdagítsa!

De coelo. Mit vásnuk mi a földtől? Nem jön-e minden valódi jó és tökéletes ajándék onnét felülről? Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descedens a Patre luminum. (Jac. 1, 17.) Tanquam Spiritus. Meggondolhatod a szél tulajdonságait, a mennyben az a Sz. Lélek jelképe: hirtelen jön, látnatlatlan, sebes, a légkörben változást idéz elő . . .

Vehementis. Oh mily nagy szüksége van a szenvedélyektől megköztözött vagy csak gyáva és lanya léleknek is, hogy erősen megrendítessék, hogy a vétek vagy legalább is a lnyhaságtól elvonassék, elszakítsassék. Et replevit totum domum, ubi erant sedentes. Ezen ház az Anyaszentegyház, ezt egészen eltölti a Sz. Lélek . . . Ezen ház a a te lelked, egészen betölti és áthatja azt, ha csak te sugallatainak azt megnyitod, de ő téged csendesen akar találni sedsntes: ű nem tartozkodik a fölhevülésben: Non in commotione Dominus (III. Reg. 19, 11.) Az apostolok elnyerték azt, a mi nekik megvolt ígérve, mivel pontosan abhoz tartották magukat a mi nekik volt meg íarancsolva: Vos autem sedete (Luc. 24, 49.)

A Sz. Lélek még más jelkép alatt is nyilatkozik. Et apparerunt illis dispertite lingua tanquam ignis. A tűz, mely minden emek között a legnemesebb, világosít, tisztít és melegít: mindezt teszi a Sz. Lélek is bennünk: mint az igazság Lelke megvilágosít minket, mint a szentség Lelke megele-

veniti és megerősíti minden tehetségeinket, s eltölt minket buzgósággal. . . A nyelvalak, melyet az isteni tűz ábrázol jelzi a csodálatos eeredményeket, melyeket a Sz. Lélek az apostolok és mukatársak tanítása által az apostoli hivatásban létre fog hozni. Ezek nem is vártattak magukra: Repleti sunt, omnes Spiritu sancto et cooperunt loqui.

A mihelyt ezen férfiak, a kik eddig elé oly félenkek voltak, a sz. Lelket elvették, megnyílnak a terem ajtai, melyeket gondosan bezárva tartottak, megjelennek a templomban, nyilvános helyeken és hirdetik Jézus Krisztust azon népek, mely őt oly gyalázatos módon keresztre feszítette. . . Egy pillanat alatt az esemény, mely az étteremben történt, az egész városban a beszéd tárgya. — Nagy tömeg csoportosul, megzavaródik elméjében, mente confusa est, mivel az apostolokat minden nyelven beszélni hallja. Általános csodálkozás; kérdik: Nemde ezek galileai férfiak? Hogyan van, hogy mindenikünk az ország nyelvő hallja szólan őket, melyen születünk? Mit jelent ez mégis? Stupebant omnes et mirabantur ad invicem, dicentes: Quidnam vult hoc esse? De voltak némely frivol és közönyös szellemek is ott, ezek csufolkodának a fölött, a mi a többieket lelkesedéssel tölti el. Alii autem iridebant dicebant. Quia pusto pleni sunt illi. Act. 2.

Mindenekelőtt hallgass sz. Péter prédikációjára. Honnét e tudomány, honnét e bátor eragadó ékesszólás? Ti Izrael fiai, a názáreti Jézus köztetek a csodák és jelek által, melyeket szeméitek láttára isteni küldetésének bebizonyítására tett, nagy hirt szerzett, ezt nem tagadhatjátok. Mindennek dacára ti őt megöltétek . . . De Isten őt föltámasztá; ennek mi tanui vagyunk, s mind az, a mi történt és ma történik, a jövendőlések pontos teljesülése: Tudja meg egész Izrael, ezen Jézus, kit ti megfeszítettetek, az Ur és Isten Fölkentje. Certissime sciat ergo omnis domus Israel, quia et Dominum eum et Christum fecit Deus, hunc Jesum, quem vos crucifixist is. (Act. 2, 36.)

Ezen a Sz. Lélek által sugalt beszéd többekben tüdvös megrázkódtatást eszközöl, kérdik: Testvérek, mit tegyünk? Péter f-lelé: Tartsatok bünbánatot és keresztesseitek meg mindenitek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára, és elveszitek a Szentlélek ajándékát. (Act. 2, 38.) 3000-en engedelmeskednek e szónak és az ezzel egybekötött kegyelemnek és megkereszteskednek.

Végezetül kérjük a Bold. Szűzet és az apostolokat hatóság közbenjárásukért, mondjuk el ma a „Veni Sancte”-t, melyet az egyház e nyolcad alatt a szent misében olvastat szt. Iguáciz második imádkozás módja szerint, figyelmesen és megfontolva minden szót.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

Az egyházi vagyon megadóztatása.

Az egyházi vagyon hosszú időn át az adómentesség kiváltságában részesült. A régi canonok szigorúan megtiltották az egyházi vagyonnak az állam részéről való megadóztatását. De a megváltozott viszonyok az adómentesség fenntartását lehetetlenné tették. Az egyházi bírtok az állam részéről védelemben részesült, illő tehát, hogy ez is az állam költségeinek fedezéséhez nemi részben hozzájárjon.

Magyarországon háromféle adónemet különböztetünk meg: A. rendes adót; B. egyenértéki (közvetett) adót; C nagyobb javadalmak adományozásával kiróni szokott u. n. taxát.

A. A rendes adó újból többféle u. m. földadó, házbéradó, házostályadó, kereseti adó, bányaadó, tőkekamat, és járadékadó, általános jövedelmi pótdó és községi pótdó. Az első egyenes, az utolsó nem egyenes, vagy közvetett adónak is nevezetik. Bennünket a három utolsó érdekel közelebről.

a) *A tőkekamat és járadékadó tárgyát képezik mindazon kamatok, osztalékok és jutalékok, melyek az ország valamely lakosának (egyen vagy erkölcsi személy) jövedelmi forrását képezik.* Így pl. ha a lelkész valamely tőkének kamataiból nyert jövedelmét, az élvezett jövedelem után 10% adót fizet. A miscalapítványok tőkéjének kamatjövedelme után szintén 10% adó fizetendő.

Kivételnek ez alól, vagyis tőkekamat és járadékadómentesek az 1875. XXII. tc. 2. §. 6. és 7. pontja szerint közvetlenül a tudományok előmozdítására, a nyilvános közoktatás céljaira szolgáló tőkék kamatjövedelme és a közintézetek tőkéinek kamatjövedelme. Továbbá papnövendékek és más rendes tanulók ösztöndíjai. Ugyanazon tc. és §. 14. pontja értelmében.

b) Általános jövedelmi pótdó fizetendő azon jövedelem után, mely ház, föld, nyilvános számadásra kötelezett egyletek, intézetek (tpéuztárak), továbbá ipar és kereskedelem és fizetek a tőkekamat- és járadékadó tárgyát képező jövedelmek adója után, mint általános jövedelmi pótdó rovatik ki.

És pedig: földbirtokadó után 30%,
házosztályadó után 40%,
kereseti adó után 10%.

Kivételnek ez alól mint fennebb. 1875. XXII. tcz. 2. §. 1875. XLVII. tc. 2. §.

A templomépítési alapok kamatjövedelme adómentes az 1875. 22. tc. 2. §. 6. pontja és a m. k. pénzügyi bíróságnak 1884. ápril hó 21-én 1087 sz. a. hozott határozatánál fogva.

c) *Községi adó* (nem egyenes p. közvetett pótdó) az az egyes községek költségeinek fedezésére vettetik ki (Községi adó, vagy községi pótdó tulajdonképen egy fogalom.) Községi adó, csakis az állami, vagyis egyenes adó után róható ki. Tehát azok az okok, melyek az egyenes adók alól felmentenek, a községi adó alól is felmentenek.

B. *Illetékegyenérték* tárgyát képezik egyházak, erkölcsi testületek, intézetek és vállalatok azon jövedelmei, melyeknek tagjai a törzsvagyouban tulajdonrészt nem bírnak, hanem csakis a jövedelem élvezetében részesülnek. Ezt nevezik holt birtoknak. Ingó birtok után a jövedelem $\frac{2}{10}$ % és az ingatlan birtok jövedelme után $\frac{4}{10}$ % fizetendő.

Illetékegyenérték alól mentesek a szentegyházak és imaházaknak istenitiszteletre szánt ingóságai; továbbá oktatási jötekonysági és kegyeleti célokra rendelt alapítványok ingóságai, mennyiben az alapszabályok szerint ezen vagyon az említett céltól el nem vonható.

Isteni tiszteletre szolgáló ingatlanok építése, vagy javítására és isteni tiszteletre szolgáló ingóságok beszerzésére rendelt alapítványok rendeltetésükönél fogva illetékegyenérték mentesek. Díjjegyzék 95. D. 1. jegyzet d) és e) pontja; az 1881. XXVI. tc. 24. §. d) és e) pontja szerint.

A miscalapítványok után örökösödési illetéket kell fizetni és pedig 10%-ot.

Tehát miscalapítványoknál fizetendő egyelőre a hagyományozott ingatlan, vagy ingó tőkének 10%. Tíz évig teljesen illetékmentes. Tíz év után illetékegyenérték alá esnek az ingatlanok (föld, ház) kataszteri tiszta jövedelme után $\frac{4}{10}$ %. Az ingók azonban nem.

A Díjjegyzék 95. tétele B. f. pontja szerint tudományos, közoktatási és közjótékonyossági célokra rendelt örök ségek, hagyományok és ajándékozások illetékmentesek.

Jegyzet. Tanulók ösztöndíjára, bármely hitfelekezeti papnöveldére mint közoktatási célokra rendelt hagyományok illetékmentesek. Ellenben a katolikusoknál szentmisére és kálvária alapra, a reformátusoknál kepeválsági alapra, a zsidóknál a Chebra Kadisehára tett hagyományok illeték alá esnek.

Nem tárgyai az illetékegyenértéknek az egyházi és világi erkölcsi testületek birtokában levő könyvtárak, melyek az említett céltól el nem vonható, sem az illető erkölcsi testületeknek jövedelmet nem nyújtanak.

C. Az adónak harmadik nemét a nagyobb javadalmak adományozásánál kiróni szokott u. n. taxát nem érintem. Azt tanulmányozza az illető szerencsés.

Végül még megjegyzem, hogy 1898 év folyamán az illeték egyenérték 10 évi előírása lejár, az önkéntes új beavtások annál is inkább eszükszandék, mert különben a régi 10 évre szóló előírás az új tíz évre is előírottak tekintetik.

Dr. K. P.

KÜLÖNFELEK.

— **Személyzeti.** Püspök úr ő Méltósága Vajda Gyula dr. kegyesrendi atyát, kolozsvári egyetemi tanárt, Baráczy Albert tb. alesperest, nagyenyedi fegyintézeti lelkészt, Hosszú Ferenc csik-szentkirályi plebánost, Szabó György nagy-erneyi plebánost, Kóródy Péter dr., Balás Endre dr., Vass Albert dr. theologiai tanárokat és Schwörerer Sebestyén brassói káplánt szentszéki ülnökökké kegyeskedett kinevezni. — Magáth Lajos János volt Szent Ferenczrendi áldozópap az egyházmegye kötelekébe fölvetvén, csikusoádi segédlelkésznek neveztetett ki.

— **A gyulafehérvári irgalmas nővérek zárdája** szépen sikerült előadást rendezett özv. Majláth Györgyné ő Exciája tiszteletére folyó hó 12-én. A szavalat, karének, zongora- és cimbalomjátékból műzléssel összeállított program minden egyes pontja nagy élvezetet nyújtott és mindvégig lekötötte a figyelmet. Ő Exciáját három magyar, német és francia nyelven üdvözölték a növendékek. Közben egy allegoriat mutatnak be a virágok hődo latába és pompás esokkorral kedveskedtek a kegyelmes asszonynak. Püspök úr ő Méltósága köszönetet mondott a sikerült előadásért és a szülők, különösen az anyák tiszteletére buzdította a kedves kicsinyeket. Az előadást a kegyelmes asszonyon kívül, püspök úr ő Méltósága, Majláth László gróf, diszes hölgy közönség, a papság és tauári kar nézte végig. A kicsinyek érzéssel és értelemmel beszéltek, énekeltek, játszódtak. Elismeréssel vagyunk az előadás sikere felett s köszönetet mondunk azért, a jó nővéreknek.

— **Püspök úr ő Méltósága** folyó hó 10-én kegyelmes édes anyja elébe utazván Piskitelep hitközségét szerencsélte magas látogatásával. Ez alkalomból Paulk József eddigi gondnokot egyházközségi főgondnokká nevezte ki. Délután megtekintette az iskolát, végig járt mind a hat tantermet és kérdéseket intézett a gyermekekhez. Megjelentek itten tiszteletére Balás Árpád vasuti ellenőr gondnoksági elnök és Lichtensteiger községi főbíró. Ő Méltósága a látottak felett meglegedését nyilvánította.

— **Majláth László gróf,** es. és kir. kamarás folyó hó 12-én Budapestre utazott.

— **A képviselőház** a községek és egyéb helynevek magyarosításáról szóló törvényjavaslatot folyó hó 10-én kevés módosítással elfogadta. Csak örvendeni tudunk e már régen óhajtott törvénynek, vajha életbe léptetnék is. Ezután talán megszűnik Broos, Mühlbach, Kronstadt, Hermaustadt, Karlsburg, Schässburg stb. kevésbé ismert nevek s helyökbé jönnek Szászvaros, Szászseben, Brassó Nagy-Szeben, Gyulafehérvár, Segesvár jóhangzású városok. Szeretnők, hogy törvényt alkossanak arról is, hogy kereskedői és ipari cégtáblák, az üzleti könyvek csakis magyar nyelven vezethetők, máskülönbén a törvény oltalmára nem számíthatnak.

— **A vöröskeresztyelet** gyulafehérvári választmánya karácsony alkalmából hálásan fogad a szegények javára bármily csekély önkéntes adományt. A netáni szives adományok Avéd Jákóné, elnökő ő nagyságához juttatandók

— **Lucidum intervallum.** A „Pesti Hirlap“, mely tudvalegleg a szabadkömüveseknek legfőbb organuma s a vallásnak és erkölcsnek a leghatározottabb és legdühösebb ellensége, néha mégis följajdul, midőn a társadalomban olyan jelenségeket lát, melyek minden tisztességes embert megrendítenek s a vallásra és erkölcsre fíttet hányó maltereseket is remülettel töltik el. A két gellérthegyi fiatal rablógyilkos, Fuchs és Hegyi borzalmas bűnügyének letárgyalása után így ír: „Most már egészen a közönség elé van rakva ennek a két individuumnak a belső világossága és meg lehet állapítani, hogy ez a két nevezetesség is egyéniség sem Lombroso-féle kórságokban, sem másféle modern lelki nyavalyákban nem szenvedett, hanem mindössze csak az a bajuk volt, a mi fölött úgy beszélgetés közben csak felületesen szokas átsiklani. Jelentükből úgyiszólván egészen hiányzott az u. n. *morális alap*.“ S leírva a két rablógyilkos életét főbb vonásokban kiváló súlyt helyezve erkölcsi érzületöknek fokonténi dekadenciájára, így végzi: „Meg kell menteni a hümpürből ezeket a tanulságokat azok számára, kik azt hiszik, hogy a társadalom etikai törvényeinek tisztelete csak olyan mellékes dolog s jobb, ha a gyerek az életnek nevelődik szabadon, mintsem hogy u. n. „*morális alappal*“ kínózzák. Nos, tehát minden *morális alap nélküli fiatal ember ilyen. Véletlen dolga csak, hogy az egyik gyilkos, a másik nem.*“ A „Pesti Hirlap“ most az egyszer helyesen gondolkodott. S ha még tovább gondolkodik, rájö arra is, hogy azt az álta többször emlegetett *morális alap* csupán az a vallás adhatja és szilárdíthatja meg, a melyet ő tüzzel-vassal üdöz. — s hogy az a „*morális alap*“ épen azokban az iskolákban válik az ifjaknak az élet minden kísértésével s a romlott vér minden szenvedélyei ellen hatalmas tegyverévé, melyeknek gondos őreit — mint már néhány-szor püspök urunkat az ifjúságot vallásosságra és a tiszta erkölcs megőrzésére buzdító szavatai miatt — épen ő szokta meglurcolni. Sapientia sat.

— **Szivesen adunk helyet a következő soroknak.** Nevezetes nap marad az 1897-ik december 8-dika a brassói róm. kat. gymnasium vallás-erkölcsi életének történetében. Ezen a napon alakította meg ugyanis Albert Ferenc főgymnasium hittanár úr a tanár urak jelenlétében az „Élő Rózsafüzér-társulat“-ot. Mintán a tanár úr több alkalommal ismertette a Mária tiszteletére alakult különféle társulatokat a különösen a szt. Élő Rózsafüzér-társulatot, azon önjának adott kifejezést, vajha nálunk is egy ily vallásos társulat volna létesíthető. Mi örömmel fogadtuk ezen kijelentést, hiszen az a mi óhajunknak is megfelelt, s rögtön majdnem mindnyájan jelentkezünk. Várva vártuk a megalakulás pillanatát, s így érkezett, midőn e hó 6-án d. u. 2 órakor a jelentkezett tagokat összehíván, tudatta, hogy a szükséges okmányok megérkeztek s azokat a méltóságos Püspök úr is helybenhagyni kegyeskedett. Lelkes beszédben hívott fel a megalakulásra, minek eredménye az lett, hogy 7 rózsás alakult 105 taggal. De ez csak előleges egyesülés volt. Az ünnepélyes megalakulás e hó 8-án történt a szt. ügyhöz méltó büszsőséggel. Előző napon győntünk, emített napon pedig a hittanár úr ünnepélyes sz. beszédben szólott hozzánk. Intett és buzdított magunkra válólt kötelességünk lelkiismeretes teljesítésére, mint az olvasóit és kardot együtt hordó öröknek utódait a szent Szűz bngző tiszteletére. Ezután „Veni Sancte“ és az olvasók megáldása, szt. mise és szt. áldozás következett. Leesdettük Isten kegyelmét és Mária oltalmát, s így mentünk megtegni az első lépést a szt. tirkokat kisorolni. Dobogó szívvel vártunk egy havi imánk és elmélkedésünk tárgyára, s azt megkapva, mindnyájan, azon tudattal távoztunk, hogy velünk van a Bold. Szűz

Végül még felemlitem, hogy szeretet hittanárunk az össze Rózsák tagjait szt. olvasókkal megajándékozta. Baráczy Béla VIII. oszt. tanuló, társulati tag.

— **Botcáról vetjük a következő sorokat**

Tíz éve mut, hogy az isteni gondviselés jelen helyemre vezérelt; a kezdő éveimben szomoruan tapasztalám, hogy az iskolaköteles gyermekeknek majd $\frac{1}{3}$ -ad része nem látogatja rendszeren az iskolát; s utána járva meggyőződtem afelől, hogy a nagymérvű iskolamulasztás nem annyira a szülők vétke mulasztásának, mint inkább a nagy szegénységnek tudható be: tisztaban voltam azzal is, hogy e bajon csakis társadalmi úton lehet segíteni. A tehetősebbeket a szegénysorsnak fölségélyezésére, tömörítésre kell fölhívni, hogy amit egyesek nem vihettek keresztül, az közös erővel kivibeth legyen; egy állandó forrásról kell gondoskodni, melyből a tél beköszöntésével a szegény iskolás gyermekeknek lábbeli, vagy ruhanemű beszerezhetése segély nyújtassék. Terveimet közlém a plébános urral, mint előljárommal; a ter- vünkbe majd bele vontuk a kurátort, gyógyszerészt, postamestert, egy-két értelmes kereskedőt, — kimondtuk, hogy egy a szegény iskolás gyermekeket segélyző egyesületet kell alakítanunk. Tudtam azt, hogy a bányász puszta meghívásra nem igen szivesen jön el az iskolába gyűlésre; egész héten át győltör testének vasárnap délután inkább egy kis tüdülést enged meg; fortélylál kellett élnem; nagyobb részét egy kis oszonára hívtam meg, kik előtt az összejövetel tulajdonképeni célját előadva, s az előkészítő bizottság által a szegény iskolás gyermekeket segélyző egyesület felállítására vonatkozó előre kidolgozott alapszabályt fölolvassa, azt elfogadták, s a kitett ivre mint alapító, vagy rendes tagok föliratkoztak; ártatlan fillentésemet megbocstották annyival is inkább, mert egy kis oszonáról is gondoskodva volt. Segélyző egyesületünk 1889. dec. 1-én alakult meg. Vagyona alapját az alapító tagok befizetett tagsági díjai képezték; vagyona szaporítottam karácsonyi pásztorjáték, gyermekszínház, májálisok s táncmulatságok rendezése után feunmaradt tiszta jövedelmekből. Utolsó közgyűlésünk a tagok élénk részvétele mellett f. év dec. 12-én folyt le, mely alkalommal a pénztáros jelentéséből örömmel értesültünk, hogy az egylet vagyona közeledik az 500 frthoz, s e fölke után 27 frt kamat utaltatott ki a szegény isk. gyermekek részére lábbeli és ruhanemű beszerezésére; az előbbi években is a jelzett célra átlag 20—25 frtot adtunk ki. Ha idővel együletünk anyagi ereje engedni fogja, az alapszabályok értelmében célja vagy egy középiskolaiba járó (boicai, szegénysorsu) szorgalmas, jömagaviseletű tanulóknak is ösztöndíjat juttatni. Kovács Nándor, s. k. kántortanító

— **Szerkesztői posta.** E. P. M. Kolozs. Dolgozata jöni fog. T. C. Helyben. Más lapban megjelent cikkeket lapunk nem közölhet. Jövöre azonban szivesen látjuk.

B. J. Csomafalva. A pályazatok egyszeri közléseért 1 frt 30 kr. kétszeri közléseért 2 frt 60 kr. fizetendő. Tessék a hátralevő részt a pénztári hivatalhoz beküldeni.

— **Pályázat.** A gyergyó-csomafalvi ujonan szervezett államig segélyezett r.k. ktanítónei állomásra pályázat hirdettük. Jövedelmek: 1.) államsegélyből 365 frt, 2.) az iskola alaptól 35 frt, 3.) 7 öl lány tűzifa és 4.) tisztességes lakás. Kötelességei: az iskolaszék által kijelölt mindennapi és ismétlő leány tankötelesek önálló és teljes tanítása a kézimunkával együtt. A születési bizonyítvány, tanítói oklevél és esetleg eddig tett működéséről szóló szolgálati bizonyítványokkal ellátott folyamodvány, 1897. december végéig alatti iskolaszéki elnökhöz adandó be. Csakis okleves taitónók pályázhatnak. Gyergyó-Csomafalva (Csikm.) 1897 dec. 10.-én B a ló J a n o s, plébános, isksz. elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Kóródy Péter dr.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. könyvnyomdában Gyulafehérvárt,